

PŘEDSEDA ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE MARTIN PECINA:

Fúze budou jednodušší

Profit, 5.1. 2009, str. 20

Slučování firem patří v podnikatelském světě k velmi diskutovaným kauzám a právě v připravované novele zákona o hospodářské soutěži navrhuje zjednodušit povolování fúzí. To je zajímavá novinka.

Našemu povolení podléhají fúze, při nichž celkový obrat spojovaných firem přesahuje - při splnění dalších kritérií - 1,5 miliardy korun. Z šedesáti fúzí, které ročně povolujeme, lze zhruba u dvou třetin předpokládat menší kazy, které nevyžadují podrobné hodnocení dopadů. I v těchto případech však podniky platí statisícikorunový poplatek a musí shromáždit obrovské množství dokumentů, takže je právníci přijdou i draž než naše sazba. Plus je tam třicetidenní lhůta. Navrhujeme tedy zkrácení a zjednodušení žádosti, nebudeme chtít tolik dokumentů. Samozřejmě když zjistíme, že to není jednoduché, tak budeme mít právo fúzi podrobně posoudit jako dosud.

Druhá úprava se týká postihování právních nástupců a to je něco, co jste v praxi zažili. Udělili jste třisetmilionovou pokutu pěti největším distributorům pohonných hmot za kartelové chování, ale soud rozhodl proti vám.

Už v roce 2002 za mého předchůdce jsme rozhodli, že Benzina, Shell, Agip, Donovo, OMV a Aral jako hlavní hráči ovládající trh s pohonnými hmotami se domlouvali na cenách a bránili tím konkurenci. Ovšem Aral uniká, protože se spojil s konkurenční firmou BP a Krajský soud v Brně zrušil náš verdikt kvůli tomu, že není možné pokutovat právního nástupce. Prostě, když si společnost změní IČO nebo formu - třeba s někým fúzuje, což je operace na měsíc - tak podle aktuálního soudního rozhodnutí je taková společnost beztrestná. My jsme se samozřejmě odvolali k Nejvyššímu správnímu soudu, protože se tento verdikt zcela vymyká jakékoli praxi evropských soudů. Jsme přesvědčeni, že uspějeme. Ale pro jistotu jsme do aktuální novely zákona o hospodářské soutěži dali zpřesnění, aby bylo jasné, že můžeme pokutovat i právní nástupce, ve finančních věcech i daňových deliktech. Zákon, který je ve druhém čtení v parlamentu, by měl zamezit vydávání podobných rozsudků, které by náš úřad paralyzovaly.

To jsou vládní návrhy a v poslanecké novele nebo ve sněmovním tisku je, myslím už poněkolkáté, novinka týkající se supermarketů.

Chtěli bychom mít možnost dohlížet na obchodní řetězce, obrazně řečeno mít takový zdvižený prst. Supermarkety s námi dneska nemají žádný důvod komunikovat. Žádný z nich nemá totiž dominantní postavení na trhu, a jak se chovají vůči svým dodavatelům, je trochu složitější otázka. Kdyby se i na ně soutěžně právní regulace vztahovala, budou mít minimálně strach se ke svým dodavatelům chovat brutálně. Bylo by určitě dobré, kdyby nad nimi visela hrozba, že nám budou muset své obchodní praktiky zdůvodňovat.

S MANAŽERY A PODNIKATELI SE SETKÁVÁM ČASTO

Vraťme se k fúzím. Kvůli zamýšlenému spojení Agrofertu s Agropolem jste se několikrát sešel s Andrejem Babišem mimo úřad, protože se prý bál prozrazení svých záměrů. Setkáváte se takto s podnikateli často?

Netajím se podobnými pracovními setkáními. Od toho tady jsme, abychom sloužili podnikatelům. Pokud udělají lumpárnu, tak dostanou pokutu. Pokud ne, tak jsme tu jako úředníci, abychom jim pomohli. Já jsem v tom problém neviděl, ale po mediální masáži se již s panem Babišem potkáváme převážně v mé kanceláři. Normálně se setkávám i s ostatními manažery a podnikateli, když přijedu do Prahy. Mám to složitější, protože předmětem mého šetření může být kdokoli. Jak mám ale kvalifikovaně rozhodovat, znát situaci na trhu, když budu izolovaný? Něco jiného je, když s nějakou firmou vedu správní řízení, to bych měl být opatrnější. Většinou si na takovou schůzku беру ještě někoho z úřadu.

Existují mediálně známé kauzy z podnikatelského prostředí, při nichž šlo o veliké pokuty, které ještě nejsou ukončeny. Například RWE Transgas či PISU.

V případě Transgasu, který dostal pokutu 240 milionů korun, vynesl Krajský soud v Brně verdikt, že nesmíme trestat zároveň podle českého i evropského práva. To pak vypadá, že v Česku neplatí evropské směrnice či nařízení. Byl to rozsudek jako z říše snů, nepochopitelný a absurdní. Naštěstí byl již zrušen. My jsme přece v našem rozhodnutí konstatovali, že byly porušeny dvě normy, ale dali jsme jeden trest. Nejvyšší správní soud nám dal za pravdu a jen konstatoval, že má jiný názor, jak spočítat pokutu. To opravíme, až obdržíme písemné vyhotovení rozsudku. Uvidíme pak, zda bude sazba nižší či vyšší. Podobnou potíž máme s šestnácti nadnárodními strojírenskými firmami, které si mezi sebou rozdělily trh takzvaně plynem izolovaného spínacího ústrojí (PISU). Těm jsme vyměřili pokutu přes 940 milionů korun. Soud tvrdí, že je porušena zásada jednoho trestu. Nevím, co tím Krajský soud myslel, zda za stejný delikt nemohu být už v jednom státě trestán, když jsem byl už odsouzen v jiném. To přece neplatí ani v trestním právu.

U soutěžního práva je to složitější, protože pokuty se počítají z obratu společnosti, kterou realizuje firma na určitém území.

Pokud například uzavřou kartel slovenská, česká a rakouská společnost, tak budou případ řešit tři úřady pro ochranu hospodářské soutěže ve spolupráci. Každý vyměří pokutu společnosti podle obratu v konkrétním státu. Nebo si případ převezme Evropská komise, která řekne, že to má nadnárodní dosah a vyměří pokutu sice jednu, ale z celkového obratu. Ve finále je to stejné. Nám ale soud sdělil, že ve věci PISU již dostali pokutu třeba na Slovensku, tak si v tuzemsku mohou dělat, co chtějí. To je mimořádně veselé. Představte si, že by si společnost zřídila pobočky kdekoli a ve firmě s milionovým obratem v Lichenštejnsku by se přiznala k prohřešku, nechala si vyměřit pokutu a všude po Evropě by pěkně řádila. To jsou výklady, nad kterými zůstává rozum stát.

ROČNĚ VYBEREME AŽ PŮL MILIARDY KORUN

Vypadá to, že vám mnoho pokut Krajský soud v Brně ruší. Vedete si statistiku, jak jste úspěšní?

Naše úspěšnost u Nejvyššího správního soudu je vysoká. Je pravda, že u Krajského soudu v Brně to tak není, ale důležitá je pro nás nejvyšší instance. V roce 2007 jsme vyhráli, tuším, sedm z osmi kauz. Loňský rok je problematický, protože tam byly zrušeny některé rozsudky krajského senátu, ale třeba pro nesrozumitelnost či formální nedostatky. A my nyní nevíme, zda je to náš úspěch, či nikoli. Takže statistika je pro nás za loňský rok mimořádně obtížná. V podstatě máme jednu kauzu, kterou jsme prohráli, to je Telefónica O2, a v případě Delta

pekáren Nejvyšší správní soud řekl, že jsme měli posuzovat širší období, než jsme recenzovali. Nyní to opravujeme a rozhodneme znovu.

Kde je pokladnička, do které vybíráte pokuty?

To je kapitola všeobecná pokladní správa na ministerstvu financí. Ministr Miroslav Kalousek z nás musí mít mokrý ručník na hlavě, protože mu děláme ve státním rozpočtu pěknou houpačku. Nejprve stovky milionů vybereme, nato je musíme vrátit, pak zase soud rozhodne, že jsme je vybrali právem. Zvláště, když je jeden rok odevzdáme a druhý chceme zpět a částka už je zúčtována. Tragédie spočívá v tom, že rozsudek není krajským senátem konečný. Takže kauzy se mohou řešit ještě dlouho i po tom, co já tady nebudu.

Kolik jste loni nebo předloni vybrali peněz? I když po vašem vysvětlení nevím, zda lze odpovědět.

V dlouhodobém pohledu vybíráme ročně 400 až 500 milionů korun. Z toho veřejné zakázky jsou do deseti milionů za rok, takže je zřejmé, že hospodářská soutěž je "výnosnější". Vybíráme ještě správní poplatky, ale vyznanou částku tvoří kauce. Z nich jde do státního rozpočtu tak dvacet, třicet milionů korun. Představují jedno procento ze zakázky, maximální výše jsou dva miliony.

Zabýváte se spíš úřady, nebo firmami?

To je špatná otázka. Máme dvě oblasti působení. Jedna jsou veřejné zakázky, tady až na výjimky, jako je třeba ČEZ, řešíme jenom instituce. V oblasti ochrany hospodářské soutěže zase až na výjimky šetříme jenom firmy. V polovině evropských zemí jsou na to i dva úřady, například i na Slovensku, v Polsku, Rakousku a Německu. Také v Česku se tím pod hlavičkou jednoho úřadu zabývají různí lidé a i přístup ke kauzám je odlišný. V zakázkách máme přibližně tři sta správních řízení za rok a obdržíme kolem tří stovek dalších podnětů, ze kterých nakonec správní řízení ani nezačneme. V hospodářské soutěži je správních řízení zhruba desetina. Dvacet až třicet plus šedesát fází za rok, což je pro nás trochu úředničina. Skutečně problematické fáze řešíme ročně tak dvě tři. Případů antitrustu, které otevřeme jako kauzy, je poměrně málo, ale pokuty se pohybují průměrně v milionech, zatímco ve veřejných zakázkách v desetitisících. Jiná kategorie deliktu je, když někdo zapomene dát na webové stránky, jakého zájemce vybral, nebo promešká lhůtu a jiná zase, když se distributoři pohonných hmot dohodnou na společné ceně.

MÁM POSTIHNOUT ČEZ, ŽE ZDRAŽIL MÁLO?

Spolek proti nemravným cenám elektřiny, občanské sdružení Sponel, se obrátilo na váš úřad s tím, že cena elektřiny na pražské energetické burze je zmanipulovaná. ČEZ je podle sdružení největším prodejcem i kupcem na burze. Už jste tuto stížnost řešili?

Za sdružením stojí Petr Cibulka, člověk spjatý s projektem Internet do škol, kde se podle Nejvyššího kontrolního úřadu nevhodně spotřebovalo přes 800 milionů korun. Stížnost přišla, ale byla formulována mimořádně nesrozumitelně - asi tak, jako když pan Cibulka hovoří. Směsice něčeho, proti čemu neumíme obecně zasahovat.

Zřejmě proti vysokým cenám elektřiny.

Ceny silové elektřiny jsou dneska na burze v Lipsku téměř identické s cenami na burze v Praze. Co s tím mám dělat? Kdyby byl nějaký úlet na pražské burze, tak bych řekl, to je divné, že jsou tam ceny vyšší než v Lipsku, ale tak to není. V Německu jsou ceny stejné jako v Česku. Máme zasahovat, protože E.ON zvýšil ceny o šestnáct procent a ČEZ jenom o devět? To je moc nebo málo? Mám ČEZ postihnout, že zdražil málo, aby vytlačil E.ON z trhu? Je přece dost nelogické trestat někoho, že zdražuje méně. A jak mám zasáhnout proti společnosti E.ON, když nemá dominantní postavení? Proti komu mám zasáhnout? Co si o tom myslíte jako spotřebitel?

Jak spotřebitel i jako novinář, který zná problémy firem, jimž skokově roste cena energií, bych se přimlouvala, abyste zasáhl proti vysokým cenám energií, když víme třeba o ziscích ČEZ.

Úřad může trestat dominantního soutěžitele, když zneužívá dominantního postavení. Nebo můžeme zasáhnout proti zakázané dohodě. Zjevně tady nejde o dohodu, když každý zdražuje jinak. Sponel si stěžuje, že ČEZ je dominantní soutěžitel, což má pravdu, ale zdražil nejmíň. To mám po něm chtít, aby zdražil víc nebo nezdražil vůbec? V příštím roce budou ceny pravděpodobně klesat a my se budeme vztekat, že ceny klesají? Zlobíme se, že má ČEZ 40 miliard zisku, ale že má dvě stě miliard investovat do rekonstrukce svých elektráren, je každému jedno.

ZAKÁZKA NESMÍ BÝT UŠITA NA MÍRU JEDNOHO KONSORCIA

Nálepku obřího státního kšeftu si nese zakázka na odstranění ekologických škod za 114 miliard korun. Dostali jste ji k posouzení. Jak jste daleko?

Je to stále v obecné formě, není ani zadávací dokumentace. Nemůžeme proto dát předem stanovisko. Byli jsme dotazováni, zda si myslíme, že dojde k narušení hospodářské soutěže, což se na základě informací, které nám k tomu byly poskytnuty, nedomníváme. Trh je propojený a velké firmy v tuzemsku, které to dělají, jsou stejně nadnárodní společnosti. Těžko mohu mluvit o národním trhu, když se o to budou ucházet třeba společnosti Skanska či OHL. Velká zakázka může být úspornější, než když se rozkouskuje. Za druhé jsme byli dotazováni na nástin zadávacích parametrů. Řekli jsme, že budeme trvat na jasném definování cílového stavu, ke kterému se má dojít. Zároveň požadujeme, aby kritéria pro vstup do takové soutěže, která samozřejmě mohou být krutá, protože je to obrovská zakázka, nebyla udělána pro jednu firmu nebo jedno konsorcium. Pokud budou dva tři konkurenti, bude to v pořádku. Nepřistoupíme na to, aby čtyři firmy utvořily jedno konsorcium a nikdo jiný neměl šanci, protože na ně budou ušity předpoklady obratu, počtu lidí i finanční kritéria. Pak půjde o diskriminační dokumentaci. Takže je třeba jasně definovat cíl a podmínky, aby se mohlo přihlásit více společností.

Spolupracujete s úřady pro ochranu hospodářské soutěže v jiných zemích?

Samozřejmě. Kontakty jsou poměrně úzké, spolupráce se týká spíše jednotlivých kauz. Třeba se slovenskými kolegy se stýkáme často, protože spousta firem podniká v Česku a naopak. Dobré kontakty máme také s rakouskýma s německých soutěžním úřadem. V Irsku je zase šéfem soutěžního úřadu člověk, který je také předsedou tamního českého krajanského sdružení. Jmenuje se Prasifka. Je to Američan s českými kořeny, který se přiženil do Irsku. Česky neumí, ale ví, že rodiče změnili uprostřed jména V na F, protože se v angličtině četlo jinak než v češtině a měnilo výslovnost příjmení od té původní. On k nám jezdí, Česko má

rád, udělal nám i přednášku na téma, jak působí soutěžní úřad v Irsku. Jinak všichni předsedové úřadů Evropské unie a přidružených států, jako jsou Island, Norsko nebo Švýcarsko, se scházejí minimálně dvakrát do roka. Jednou v nějakém státě a podruhé v Bruselu. Stejně tak se setkáváme i na světové úrovni, abychom se informovali, zda přistupujeme k podobným kauzám stejně.

V AMERICICE SPOLUPRACUJÍ S POLICIÍ VÍC NEŽ MY

A rozhodujete podobně, nebo se jednotlivé státy liší?

Nikoho nepřekvapí, že Angličané jsou hodně konzervativní. Když se rozhodovací praxe začne měnit u Evropské komise, tak to nesou s nelibostí. Naopak největší kotrmelce dělají Američani. Ti rozhodli v 80. letech, že samotné udržování dominantního postavení, takzvaná monopolizace, je trestná. Nevím, co by dnes dělali s Microsoftem. Z tohoto striktního pohledu, kdy mohli všechno rozdělit na malé společnosti, se za Bushovy vlády, který se projevil jako ultraliberál, vše obrátilo. I vertikální kartely o ceně jsou nyní povoleny. To je zase pro Evropu těžko akceptovatelné. V Americe spolupracuje se soutěžním úřadem na vážných kauzách také FBI a CIA.

Jak vy v Česku spolupracujete s policií nebo bezpečnostní službou?

U nás není jasně definován v zákonech náš vztah k policii. Když jdeme do firmy zajišťovat důkazy, tak se nesetkáváme s tím, že nás nepustí a my bychom potřebovali pomoc policie. Kdyby nám firma odmítla přístup, tak jí totiž můžeme udělit pokutu bez nějakého dalšího deliktu až do jednoho procenta z obrátu. Ale tam, kde jsme potřebovali asistenci, s námi policisté šli. Rovněž předávání informací mezi námi podle zákonů není možné. Důkazy můžeme použít pro naše řízení, nikoli pro trestní. Stejně jako důkazy zajištěné policií jsou určeny pro ni a ta nám je nemůže poskytnout.

MARCELA HONSOVÁ